

פרוטוקול מס' 9

מלידת ועדת המסכים

ביום ד', טו' באשון תשי"ב - 14.11.51,

בשעה 06.50.

בוכאים:

- הי"ר י. גורי;
- א. כהן;
- י. זריאב;
- ש. דיין;
- י. בדר;
- מ. טנה;
- ז. שפר;
- א. הרצפלד;
- י. טרלין;
- י. רוקח;
- א. מ. גביחובסקי;
- מ. קלמר;
- י. אפרתי.

מוזמנים:

- ד. הורוביץ - מנהל משרד האוצר;
- י. נגבי - מטעם משרד המשפטים;
- אאאאאאאאאאאא
- ד"ר קיסרון - יועץ משפטי;
- מ. אלון - מזכיר הוועדה;
- ש. טפיבק - מטעם משרד האוצר;
- מ. הניב - יועץ משפטי מטעם האוצר.

סדר היום:

מתן ערבויות.

הישיבה נפתחה בשעה 06.45

א. מתן ערובות

הי"ר י. גורי: שר האוצר הביא בישיבה הקודמת שלוש הצעות למתן ערבות מסלית להלוואות:

א. ערבות לקו"ח בסך 500,000 - 750,000 ל"י, במסגרות ישמשו הכספים שקו"ח מקבלת דרך צינורות שונים מקופת הממשלה, העולים על סכום הערבות, גם אם תהיה כסך 750,000 ל"י.

ב. חברת החשמל, שר האוצר ספר, שיש צורך לערוג לחברת החשמל על סך חצי מיליון ל"י. החברה נמצאת במצב, המחייב אותה להשקיע, והיא שואפת להרחיב את הונה, אלא שמטעמים התלויים כרגע באוצר, הואיל ומתנהל כרגע מו"ס עם חברת החשמל על הבטחת השפעתה של הממשלה בהנהלת החברה, מתעכבת כרגע הרחבת ההון, לכן רוצה האוצר חובה לעצמו לתת את הערבות. ייתכן שהערבות תוחלף אח"כ לפקדון; כרגע מבקשים מאתנו ערבות לשנתיים.

ג. ערבות ל"צי"ם" בסך 200,000 ל"י עד 250,000 ל"י.

ד. הורוויץ: קופת חולים מקיימת שירותים שלמים, גם בשביל הממשלה, בקשר עם המעברות, ומגיעים לה

תשלומים. היא נמצאת במצוקה כספית. איננו יכולים להקדים את התשלומים, בהם קיים פיגור ידוע. לנו נוח יותר שהרבה יסודר בצורת קודים טאשר שהממשלה תצטרך לגייס כספים. מבחינה אצאאאאאאאאאאאאאאאאאאאאאא טוב נעשה אם הפעולה תיעשה בעזרת הכספים הנמצאים בעין.

בקשר ל"צי"ם" יש ערבות, שוועדת הכספים החליטה עליה. אצאאאא החברה שילמה עד הפרוטה האחרונה. אנו מעוניינים שבפעולות השוטפות של החברה יהיה לה הון/ חוזר במידה מספקת. הצי הישראלי מקפץ לנו כעת מיליון דולר במטבע זר, ומלכח זאת, הוא נותן עודפים ידועים. הקושי הוא בזה שאין במסגרות, אך עובדה היא שהחברה שילמה הכל, וזוהי ראיה שאין סכנה.

ענין חברת החשמל הוא רציני מאד. כל פיגור בענין זה יגרום להחמרת המצב ביחס להגבלות בשמוש בחשמל. הארץ מתפתחת בקצב כזה, שגם אם יהיו בידיו כל האמצעים הכספיים הדרושים, יהיו קשיים באספקת החשמל, כי קשה להדביק את הגידול באופן מיזי. איננו יכולים להרשות לעצמנו, בשעה שאיננו מאפשרים לחברה לגייס הון, וכל זמן שהיחסים בינינו לבינה אינם מתבררים, לא להסכים לערבות זו, כדי שהחברה תוכל להרחיב את יכולת התפוקה שלה.

י. ברר: אני מציע להגדיל בין 3 הערבויות. אני מציע

לדחות את הדיון בנוגע לקו"ח עד שנקבל אצאאאאאאאאאא אינפורמאציה. הייתי רוצה לדעת, מהו סכום הערבויות, שניתנו מיום ה-1 באפריל הקשה. חבר זה חשוב לנו, כדי שנדע מהי הפרוצדורה, לפיה עלינו לקבל החלטות בעניינים אלה, בהתאם לחוק הערבויות. אחרי שאקבל אינפורמאציה על המצב בקשר לערבויות, אדבר לגופו של ענין.

ד. הורוויץ: אנו מציעים הצעות רק בגבולות הסותר לנו. איננו מציעים לעשות כל פעולה בלתי חוקית.

י. ברר: לפי חוק הערבויות יש אפשרות להחליט על ערבויות ברוב דעות, עד שסכום הערבויות מגיע כשה"כ ל-10% מהתקציב. אחרי שעוברים את הגבול הזה, יש לקבל החלטות מה אמר. הייתי רוצה לקבל את סכום הערבויות שניתנו עד כה, כדי שאוכל להשוותו עם סכומי התקציב. אומר מדאש, שקשה לי להסכים למתן הערבות לקו"ח. יש לי רושם, שעברנו את הגבול של 10%.

ב. דבר:

יש לי רועם שוועדת הכספים בעשתה ערדי ה-20 באוגוסט למן אוטומאטום, שבו מכניסים הצעה ומוציאים כסף, ועוד גרוע מזה, מוציאים נייר, כלומר, כסף בלי כיסוי. על הוועדה מוטלת אחריות קשה לפני קבלת החלטה מסוג זה. עלינו להתייחס לכל הצעה מסוג זה בזהירות, שפירושה אינו שלילה מראש. במשך שנה וחצי היה בכנסת צוהג, שכל מקרה של נתינת ערבות היה עובר דרך הכנסת. דיון בכנסת - לפי פרובצורה זו, שנתקבלה בכל המדינות - משמש בלם טבעי ובייחוד להתחבת האשראי על סמך ערבויות, כי לא תמיד כדאי לאינפלציוניסטים למשוך תשומת-לב בדברים כאלה. הסכמנו על חוק ערבויות חדש, לפיו ההחלטה בוועדת הכספים. אם בקשר לכל ערבות נוספת יהיה רעש גם בחוק, הייתי מציע לממשלה שתגבש הצעות כאלה מיד לכנסת. הייתי מבקש שבעתיד לא יקבלו הצעות באורה זו.

עלי להזכיר שכיום הקמת המדינה היא לחברת החשמל כוח של 50,000 קילוואטים. אם נביא בחשבון את הגנרטר החדש, יש לה מיום כוח של 140,000 קילוואטים, ויש אצאל כוונה להגדיל את הכוח עוד יותר בזמן הקרוב, עד 200,000 קילוואטים. כלומר, שהונה היסודי של החברה גדל במשך ארבע שנים פי 8. עושרת השאלה, על חשבון מי בעשה הדבר. לי ברור, שההגדלה אינה נעשית על חשבון החברה, אלא על חשבון הצבור, המשלם לחברה סכומים ניכרים, ובחלק ביכר על חשבון אשראי ממשלתי בסילרוי חוץ, בדביזים ובערבויות מסוג הערבות המוצעת. לפה לנו לתת לחברה פרטית, אפילו בעלת זכויות, יתרונות כאלה? בניגוד להשערתי, אני שומע שהממשלה מעבירה את הדיבידנדה לחו"ל בדביזים; זוהי הוכחה נוספת לרווחיה של החברה בכל המובנים.

אני חושב שבגישה הקלה לענין זה ישנו הישוב קל דעת, שאינו לפי רוחי, והוא: לתת לחברה לגדול ו"להשמיך", על מנת "לשחוט את השור" אח"כ. אפילו אנשים זהירים, ובציקר, אנשים עם נטיות סוציאליסטיות, מסכימים לערבות. אולם איננו יכולים לדעת, אם אפשר יהיה לעשות אטור אזה. הדבר יילך ויקשה עם גידול החברה. אם המדינה משקיעה ומכניסה במפעל זה סכומים ניכרים, עליה להיות לפחות שותפה לענין, ב-51 עד 60 אחוזים. לא פעם דרשנו דיון על חברת החשמל בוועדה זו בכנסת הראשונה תמיד היו מקרים, בהם הוזכרה חברת החשמל באופן אבהי, כמו במקרה זה, ואנו היינו טוענים שיש לקיים דיון כולל על בעיית החשמל, והיו עונים לנו, שיש לאשר את הענין הדחוף ולדון אחר כך על הבעיה כולה. האנשים המרגישים אחריות בסידורים אלה, סבלנותם פוקעת ברגע מסוים, וזהו הקגע. דרוש דיון יסודי ומקיף על חברת החשמל, טרם שנחליט על הערבות. עלינו לטעת, מהי המדיניות לגבי חברה זו. בין יתר טכניות ועדת הכספים נמצא הסעיף "זכויות". אנו אחראים אלא כלפי העם בעניני הזכויות. לא הייתי רוצה שאנו, מתוך חפזון ומתוך רצונו הטוב של הרצפלד - שאני מוכן לעתים קרובות לתמוך בו - בקבל החלטות. אני מציע להתחיל בתחילת השבוע הבא בדיון רציני על הסדר בענין שרות החשמל במדינה, ביחד עם שר האוצר ועם מר הורוביץ.

ג. דיון:

הצטברה מרירות רבה בקרב הקהל נגד חברת החשמל, ובצדק. חושבני שגם משרד האוצר מכיר את הקשיים ואת המבאים הקשים שמציבה חברת החשמל לתושבים. אין אני רחוק מהתפיסה של רצון להלאמת מפעלים מסוימים וזכויות השייכים לחברות זרות. אולם מדבי^ט מר סנה הבינותי, שהוא מציע הפקעה. זאת איננו יכולים לעשות, כי חברת החשמל פעלה כאן עוד לפני קום המדינה והשקיעה הון פרטי לא דל, אני מתפלא על מר רוקח, שהוא בין הדורשים אאאאאאאאאא עידוד השקעות הון, שהוא מצטרף למחנה המתנגד לחברה זו. אילו קיבלנו את העת מר סנה, היה עלינו להשקיע הון זר בסכומים גדולים. האם לא העלו את המחירים בשטחים אחרים? אני מניח שמתבהל מו"ט בין הממשלה לבין החברה, ויש מי שבודק את הדברים. אין להציע לחבל בצרכי המדינה, בשעה שאיננו מוכנים להפקיע או להשקיע סכומים ניכרים. על משרד האוצר לומר, אם ההעלאה מוצדקת.

ד. כהן:

אני מבין את עמדתו של מר סנה והגם את עמדתו של מר רוקח. אולם גם איש בעל עקרונות חריב לפעמים אינו צריך לעכב את הרכבת, שכולמו^ט נוסעים בה. עמדתו של מר סנה יש ללמוד, שיש לעשות רביזיה של החוק, הדורש החלטה פה אחד, או שיתלו את אצא נתינת ערבות אחת, שיש לה הטכטה, בנתינת ערבות שניה, שמישהו מתנגד לה. אני מסכים לזריחה על מידת נתינות הערבות, ואם

יוכיוון לז שאין בה צורך, אדחה את ההצעה. אני תוסף בדעתו של ד"ר בדר, לא נקשר עם ערבות זו, שיש צורך בנזיכוח כולל ומקיף על חברת החשמל. חברו של מר טבה חסן באסטריות בהעלאת מסכודתם של עובדי חברת החשמל ב-20%, ויש לזכור ששם מסלמים מסכודות גבוהות מאד. חברי המכים להעלאת כתבאי שהיא לא תחול על חשבון הארכונים; חברו של מר טבה התנגד להעמדת תנאי זה.

א. מ. בניחובסקי:

הצעתו של ד"ר בדר, שהוצעה ביום פטריוטיות לממשלה, שלא יהיה צורך בהחלטת הכנסת כדי לקבל ערבויות, לא הביאה תועלת. לפי החוק, דרושה החלטה פה אחד על ערבויות, אם סך הכל של הערבויות שניתנו במשך השנה עולה על 10% של התקציב; אם אינה מתקבלת החלטה פה אחד בוועדה, מעבירים את הענין לכנסת. חסרה טבהלה באוצר. אנו דורשים חומר ודיונים על חברת החשמל זה שנתיים. האוצר המכים בשקט גמור על ההעלאת ב-35% של מחירי החשמל. עניני ההסכרה באוצר לקויים. אם חברת החשמל תהיה שייכת למדינה, תצטרך המדינה לקיים פקידים רבים למילוי שאלונים. אני מציע פיקוח על החברה. אני מציע להקים ועדת משנה של ועדה זו, לספול בעניני חברת החשמל. אני יודע שקרן היטוד השקיעה 100,000 ל"י בחברה זו. היה פעם דיון בוועדת הכספים, בענין הודישה שהושמעה, שקרן היטוד תעביר את המניות לממשלה. אני מציע להצביע בעד הערבות, כי אינני רוצה לעכב פעולות, אך אני מתנה את הטכתי בהקמת ועדת משנה לעניני חברת החשמל.

מ. סלמדר:

אין חולקים על הצורך בדיון בעניני חברת החשמל. שמענו ספי שר האוצר, שמתנהל מ"מ עם חברת החשמל על שיתוף בממשלה בחברה ב-51%. אני שותף לדעתו של מר רוקח בקשר לצרות שגורמת חברת החשמל. אנו חייבים, כחברי ועדת הכספים, לדעת מי מפקח על מחירי החשמל. אם יש אפשרות להקלת המזוקה בחשמל, ואם זוהי שאלה של ימים, עלינו לאשר את הצעת הערבות. נוכל לדון על כל הבעיות הכרוכות בחברה זו בשעה שנדון על הטכונים הגדולים בדולרים שניתן לחברה. אל נעכב סתן ערבות קטנה באופן יחסי, היכולה להקל את המזוקה.

ז. שפר:

אני מבין את טרירות החברים, שזה שנתיים מבטיחים להם דיון בשאלה זו, והדיון אינו מגיע. אם המדינה צריכה להשקיע טכונים גדולים בחברת החשמל הקיימת, לא ייתכן שלמדינה לא תהיה אאאאאא זכות ריבונית ומכרעת בענין מדיניות אספקת וחלוקת הכוח. בדמה לי שאין חילוקי דעות בקשר לכך, שהחברה אינה יכולה להעלות פתאום את המחירים ב-35%, מבלי שוועדת הכספים תדון על כך. הציבור אינו יודע, מה מידת ההצדקה אלהעלאת זו. אם ישנו משרד שבדק את הדבר, הוא חייב הסבר לציבור. בקרב יתקיים בכנסת דיון על תקציב הפיתוח, שהוא בעצם גיטוי לתכנית הפיתוח, שאחד הדברים החשובים ביותר בה הוא הכוח. האם יכולים אנו לקבל על עצמנו כיום אחריות, אחרי שאנו שומעים על דחיפות הענינים, לעיכוב פעולות שונות, הנחוצות כשביל ריבוי הכוח בארץ בסך של חצי מיליון ל"י? אין אנו צריכים לחטוא לענין העיקרי. אני מצטרף להצעת מר בניחובסקי, שתוקם ועדת משנה של ועדת הכספים לעניני חשמל, כולל ענין העלאת המחירים, בדיקה יסודית של מאזן החברה, גיוס אמצעים להשקעות, חלקה של המדינה בהשקעות, גודל הרווחים, חלוקת המחירים וכו'. כן אני מציע להגביל את הוועדה בפרק א זמן מסוים, בו יהיה עליה להגיש את מסקנותיה לוועדה המלאה. יחד עם זאת, אני מציע לאשר את סתן הערבות, כדי לא לעכב בינתיים את העבודה.

ט. טבה:

האם לממשלה אין השפעה על הבנק הלאומי לשראל, והאם ייתכן שקרדיט כזה יהיה מותנה מצד

הבנק בערבות טמשלתית?

י. רוקח:

הופתעתי לשמוע שהבנקים מוכנים לתת לקר"ח א רבע מיליון ל"י, וחברת החשמל יכולה לקבל חצי מיליון ל"י. בשעה שהם מסרבים לתת לי הלוואות לבתי-ספר. אני

הי"ד י. גורדי: גם חברי הוועדה ימצאו לנכון לדחות את ההצבעה ולחפש את הדיון, נבהג לפי החלטת הוועדה. החבר היחיד שבקש דרוש דיבור בקשר לקופת חולים היה מר בדר.

א. מ. גניחובסקי: חשבתי שמר דוקא ד"ר סנה יקבלו את הצעתי. יש לי דרוש שבדיעבד תהיה החלטה פה אחד, כי הצעתו של מר הורוביץ מהווה תקדים מטוכן טאד.

ג. דוקא: לא אסחה נגד הצורה, בה הגיש מר הורוביץ את תשובתו. אלא צריכה לבוא החלטה מהאוצר, שהעלאת הבאות במחירים בחשמל לא תזיקנה בלי התייעצות וידיעת ועדת המטה של ועדת הכספים, שיינתן לה כל החומר לגבי התעריפים, ההשקעות וכו'. אני מתנגד להצעת מר הורוביץ. בתנאי זה שהזכרתי, אני מוכן לתמוך בערבות.

הי"ד י. גורדי: בראשית הישיבה הבאה נבחר בוועדת משנה. אני שומע שמר הורוביץ מסכים לתנאי שהוצג על ידי מר דוקא, ששום העלאות ברוטפות במחירי החשמל לא תיעשה בלי התייעצות עם ועדת המטה לעניני חברת החשמל, שנקבל את כל החומר.

ט. סנה: הצעתו של מר הורוביץ אינה חוקית. הוועדה קיבלה ייפוי-כוח לפעול בשם הכנסת כולה, הגבלה מסוימת. שטחים הערכויות לא יעלה על 10% מתקציב אלא קיים ומתקציב אלא אלא שקיבל את אישור הכנסת וחתימת יו"ר הכנסת, ושפורסם בספר החוקים. כתוב "שכתי", ולבו יש "חצי שותי". קשמע, שבמחצית השנה הזאת מחליטים על 10% מתקציב החצי שותי, ובמחצית השנה הבאה יוחלט על 10% מתקציב מחצית השנה הבאה. איננו יכולים לנהוג לפי הצעתו של מר הורוביץ. אין לנו רשות להסכים לה, כל יור אינה ברורה שאלת חוקיותה. את משרד הכספים אפשר לסייע בענין זה כמחנה דעה ולא כפוסק.

ד"ר סיטרוין: מר הורוביץ אינו דורש שהוועדה תאשר ערבות. הוא אמר בפירוש, שהבנק יסתפק בהבטחה שהערבות תינתן אם היא תהיה בגבולות של 10% של התקציב השנתי של האוצר בכנסת. השאלה היא, אם הבנק יקח על עצמו את הריזיקו הזה, ולא שאלת חוקיות ההצעה. מר הורוביץ אומר, שהבנק יקח את הריזיקו אלמקרה שלא יהיה תקציב, אם הוועדה תסכים להצעתו ברוב קולות. הבנק יצא מהחשבה, שוועדת הכספים תאשר בהבטחה. אין כל מניעה להעמדת האצעה להצבעה.

ס. סנה: אינני מסכים לכך, שבמקרה כגון משהו, היכול לפסוק בענין זה. הדבר מחייב בירור בסופו של הכנסת, בוועדת הפירושים, בכנסת או בוועדה לחוק, חוק ומשפט. יש למסור לנשיאות שנתעורר הספק, אותי אינו מענין הבנק; אנו מקבלים החלטה שהוועדה תאשר בעתיד ערבות, ואין לנו רשות להתחייב על איזה שהוא סכום, שיהווה איזה שהוא סלק מתקציב שאיננו. הי"ד אינו רשאי להעמיד את ההצעה להצבעה.

ד. הורוביץ: הוועדה רשאית להחליט על כל ערבות, בתנאי שלא יעלה סך-הכול של אלא אלא הערכויות על 10% מתקציב השנתי, ברוב קולות. הצעתי יכולה להתקבל, ללא כל ספק.

הי"ד י. גורדי: הספק של ד"ר סנה אינו טעון אישור פה אחד. הענין מסודר לשיקול דעתם של החברים. מאחר שאני בטוח שאני פועל באופן חוקי, אני מקבל על עצמי את האחריות לפרוצדורה של ההצעה בענין זה. אם יהיה צורך בבירור נוסף בענין, נקיים אותו בפעם אחרת.

אני מבקש לטקט את ההצעה לדחות את ההצבעה על קופת-חולים.

י. דוקא: אני מבקש לדחות את ההחלטה בענין זה עד יום ג'.

הי"ד י. גורדי: הענין נחנף טאד.

י. בדר: אם החלטה לא תיגדח, מתנגד למתן הערבות.

